

ници. Но това владичество не траяло дълго. Само Сръмъ (Сирмия) въ жгъла между устията на Сава и Драва останала подъ властѣта на българитѣ до 1018 год., сѣщо както и източна Унгария до пристигането на маджаритѣ.

Когато българитѣ се закрепиха въ Мизия между славянитѣ, християнството вече било известно въ тая страна; рускиятъ църковенъ историкъ Голубински дори предполага, че тѣ вече заварили тамъ нѣколко църкви и свещеници. Крумъ изпълнилъ цѣлата държава съ християнски пленници, тракийски славяни и ромъни, между които се намирали и епископи и презвитери, които не се побояли да проповѣдватъ между езичницитѣ Христовото учение. Като забелязвалъ, какъ бързо се разпространява християнството и като разбралъ заедно съ това каква опасностъ застрашава езичеството, Омортагъ искалъ насилствено да спре вървежа на работитѣ. Той заповѣдалъ да накажатъ съ смъртъ Мануила, Одринския епископъ, и 374 пленници. Но преследването увеличило само усърдието на проповѣдницитѣ. Наскоро Омортагъ видѣлъ, че е необходимо да върне на византийцитѣ всички пленници¹². Въ Търново, въ старата лавра Св. 40 мъченици, превърната сега въ джамия, Х. Даскаловъ¹³ открилъ на 1853 година единъ твърде интересенъ надписъ. На лѣва страна отъ входа въ джамията стои стълбъ отъ червенъ мраморъ, който носи на себе си следи отъ дълбока старина : изглежда, че той дълго време е лежалъ въ вода. На стълба може да се прочете надписъ, дълъгъ три аршина, съ неправилен редове и букви. Той е написанъ на лошъ гръцки езикъ и гласи, споредъ доста свободния преводъ, следното¹⁴: „Гиомъ Омортагъ, оставайки въ стария домъ, построи (втори) прекрасенъ домъ при Дунава и по срѣдата на двата (трети) домъ най-величественъ. Следъ измѣрването азъ построихъ въ срѣдата гробница (третия домъ?). Отъ срѣдата на тази гробница до стария ми домъ сж две мирияди лакти и надлъжъ по Дунава сж две мирияди. Гробницата е най-величествена. Измѣрете земята. Тия букви бѣха начертани отъ щеславенъ човѣкъ; той умира, другъ се ражда и ще бжде последенъ. Като гледате на това, припомняйте си оногова, който направи това. А името на княза гласи Омортагъ канъ. Нека Богъ му прости грѣховетѣ! Прощавайте!“

Тоя забележителенъ стълбъ вѣроятно стоялъ по-преди въ споменатата въ надписа гробница край брѣга на Дунава и отъ тамъ билъ пренесенъ въ Търново. За народността, годината и религията въ надписа нѣма и поменъ. Нѣкои редове сж тъмни и се нуждаятъ отъ основателно обяснение.

Кой билъ наследникъ на Омортага, въпросътъ окончателно не е решенъ. Константинъ Багренородни смѣта за наследникъ *Пресияма*, който воювалъ три години (около 836—839 г.) твърде нещастно съ сръбския князь, именно на сѣщинското сръбско племе¹⁵ въ западната частъ на днешното княжество Сърбия; това, сѣщо както и походътъ на Церига къмъ бърсяцитѣ на 774 г. и спороветъ съ тимочанитѣ на 818 год., е епизодъ отъ историята на разпространението на България въ „Славиния“. Споредъ Теофилакта, охридски архиепископъ, Омортагъ оставилъ трима сина, които се наричали: Нравота (*Ενραβώτας*) или Воинъ (*Βόινος*), Званица (*Ζβάνιτζη*) и Маломиръ; ще рече, носили чисто славянски имена. На престола стѣпилъ най-младиятъ — Маломиръ. Теофилактъ разказва, че Маломиръ заповѣдалъ да накажатъ съ смъртъ брата му Нравота, покръстенъ отъ нѣкой си гръкъ на име Кинамонъ, когото Крумъ докаралъ отъ Одринъ¹⁶.